

**“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

**PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF THE REFLECTIVE DEVELOPMENT
PROCESS OF STUDENTS IN MILITARY ACADEMIC LYCEUMS**

Ergashev Doniyor Muhammadjon o‘g‘li

Master’s Student of Asia International University Bukhara Region, Bukhara City

Phone: +998 (97) 070-08-43 E-mail: doniyorbekunknown@gmail.com

ABSTRACT. This article analyzes the process of reflective development among students of military academic lyceums (“Temurbeklar Maktabi”), its psychological characteristics, and main components. The study employed theoretical analysis, psychological diagnostic methods, and systematic review of developmental psychology sources. The findings revealed that reflective development manifests through intellectual, emotional, and personal reflection. The Luscher test, logical problem-solving tasks, and social portrait analysis are effective tools for identifying students’ emotional states, thinking processes, and the influence of the social environment. The development of reflective processes contributes to students’ responsibility, self-awareness, and professional formation as military personnel.

Keywords: military academic lyceums, reflective development, intellectual reflection, emotional reflection, personal reflection, pedagogical communication, military psychology.

**HARBIY AKADEMIK LITSEYLARDA O‘QUVCHILARNING REFLEKSIV
RIVOJLANISH JARAYONINING PSIXOLOGIK TAHLILI**

Ergashev Doniyor Muhammadjon o‘g‘li

Osiyo Xalqaro Universiteti Magistr talabasi Buxoro viloyati, Buxoro shahri

Telefon: +998 (97) 070-08-43 E-mail: doniyorbekunknown@gmail.com

ANNOTATSIYA. Ushbu maqolada harbiy akademik litseylar (“Temurbeklar maktabi”) o‘quvchilarining reflektiv rivojlanish jarayoni, uning psixologik xususiyatlari

**“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

va asosiy komponentlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda nazariy tahlil, psixologik diagnostika metodlari hamda rivojlanish psixologiyasiga oid manbalarni o‘rganish usullari qo‘llanildi. Natijalar shuni ko‘rsatdiki, refleksiv rivojlanish intellektual, emotsional va shaxsiy refleksiya orqali namoyon bo‘ladi. Lyusher testi, mantiqiy masalalar va ijtimoiy portret tahlili o‘quvchilarning emotsional holati, fikrlash jarayoni va ijtimoiy muhit ta’sirini aniqlashda samarali vosita hisoblanadi. Refleksiv jarayonlarni rivojlantirish o‘quvchilarda mas’uliyat, o‘zini anglash va professional harbiy kadr sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: harbiy akademik litseylar, refleksiv rivojlanish, intellektual refleksiya, emotsional refleksiya, shaxsiy refleksiya, pedagogik muloqot, harbiy psixologiya.

**ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОЦЕССА РЕФЛЕКСИВНОГО
РАЗВИТИЯ УЧАЩИХСЯ ВОЕННЫХ АКАДЕМИЧЕСКИХ ЛИЦЕЕВ**

Эргашев Дониёр Мухаммаджон угли Магистрант Азиатского
Международного Университета Бухарская область, город Бухара
Телефон: +998 (97) 070-08-43 E-mail: doniyorbekunknown@gmail.com

АННОТАЦИЯ. В данной статье анализируются процесс рефлексивного развития учащихся военных академических лицеев («Школа Темурбеков»), его психологические особенности и основные компоненты. В исследовании использовались методы теоретического анализа, психологической диагностики и системного изучения источников по психологии развития.

Результаты показали, что рефлексивное развитие проявляется через интеллектуальную, эмоциональную и личностную рефлексию. Тест Люшера, логические задачи и анализ социального портрета являются эффективными средствами выявления эмоционального состояния учащихся, особенностей их мышления и влияния социальной среды. Развитие рефлексивных процессов

**“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

способствует формированию ответственности, самосознания и профессионального становления будущих военных кадров.

Ключевые слова: военные академические лицеи, рефлексивное развитие, интеллектуальная рефлексия, эмоциональная рефлексия, личностная рефлексия, педагогическое общение, военная психология.

KIRISH (Introduction)

Yangi O‘zbekistonning mudofaa strategiyasida harbiy kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish, xususan, “Temurbeklar maktabi” va harbiy akademik litseylar faoliyatini rivojlantirish ustuvor vazifa etib belgilangan (Mirziyoyev Sh.M., 2016; 2017). Mazkur muassasalarda ta’lim olayotgan o‘quvchilarning nafaqat jismoniy va jangovar tayyorgarligi, balki ularning refleksiv rivojlanishi, ya’ni o‘z harakatlarini anglash va tahlil qilish qobiliyati psixologik jihatdan muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy harbiy psixologiyada refleksivlik professional harbiy xizmatchining asosiy kompetensiyalaridan biri sifatida qaraladi, chunki aynan refleksiya orqali jangchi o‘z kuchli va zaif tomonlarini anglab, kutilmagan vaziyatlarda optimal qarorlar qabul qilishi mumkin. G‘oziyev E.G‘. (2010) ta’kidlaganidek, refleksiya shaxsning o‘z “Men”ini anglashi, o‘z faoliyati va bilish jarayonlarini tahlil qilishi bilan bog‘liqdir. Harbiy akademik litseylarda bu jarayon o‘quvchining individual psixologik xususiyatlari, xususan, uning temperament tipi, xarakteri va qobiliyatlari asosida shakllanadi (Ivanov P.I., Zufarova M.E., 2008). Mayers D. (2006) va Maklakov A.G. (2003) ning tadqiqotlari shuni ko‘rsatadiki, refleksiv qobiliyatlar o‘quvchining o‘z hissiyotlari va irodasini boshqarishda, shuningdek, stressli va kutilmagan vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qilishida namoyon bo‘ladi. Ushbu maqolaning maqsadi – harbiy akademik litseylar o‘quvchilarining refleksiv rivojlanish jarayonini psixologik jihatdan tahlil qilish, ushbu jarayonning asosiy komponentlarini ajratib ko‘rsatish va ularni diagnostika

**“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

qilishning samarali metodlarini asoslashdan iborat.

METODLAR (Methods)

Tadqiqot 2024-2025 yillar davomida Mudofaa Vazirligi harbiy qismlari va harbiy akademik litseylar bazasida o‘tkazilgan nazariy-amaliy tahlil asosida amalga oshirildi.

Quyidagi metodlar qo‘llanilgan:

Nazariy tahlil: Refleksiya muammosiga oid 30 dan ortiq mahalliy va xorijiy manbalar (G‘oziyev E.G‘., 2010; Mayers D., 2006; Krayg B., Bokum D., 2012; Nemov R.S., 2005; Rubinshteyn S.L., 2007) tizimli ravishda o‘rganildi.

Psixologik diagnostika metodlari:

- Mantiqiy masalalar va mushohada usuli: A. Quchqorov va Sh. Ismoilov (2008) tomonidan ishlab chiqilgan mantiqiy topshiriqlar to‘plami asosida o‘quvchilarning intellektual refleksiya darajasi baholandi. O‘quvchilarga ketma-ket murakkablashib boruvchi 15 ta mantiqiy masala taklif qilindi (vaqt chegarasi 30 daqiqa). Har bir masala yechimidan so‘ng o‘quvchi o‘z fikrlash jarayonini qisqacha yozma ravishda tahlil qilishi so‘raldi.
 - Lyusher testi: 8 rangli Lyusher testi (to‘liq versiya) o‘quvchilarning subyektiv kayfiyati, emotsional holati va yo‘nalganligini aniqlash uchun qo‘llanildi. Ranglarni tanlash ketma-ketligi asosida o‘quvchining psixo-emotsional holati, stress darajasi va kompensator imkoniyatlari baholandi. Test individual shaklda, kun tartibidagi bir xil vaqt oralig‘ida (soat 10:00-12:00) o‘tkazildi.
 - Ijtimoiy portret tahlili: O‘quvchilarning ijtimoiy kelib chiqishi, oilaviy muhiti, yosh xususiyatlari va ta‘lim darajasi to‘g‘risidagi ma‘lumotlar maxsus anketalar va suhbatlar orqali to‘planib, ularning refleksiv rivojlanish darajasiga ta‘siri tahlil qilindi.
- Kuzatuv va suhbat: O‘quv jarayonida o‘quvchilarning o‘qituvchilar va komandirlar

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026

bilan muloqot uslubi, o‘z xatti-harakatlarini tahlil qilish qobiliyati norasmiy va ishtirokli kuzatuv orqali o‘rganildi.

Tadqiqotda jami 75 nafar harbiy akademik litsey o‘quvchisi (16-18 yosh, 1-3 kurs) ishtirok etdi. Tadqiqot etik tamoyillarga (maxfiylik, ixtiyoriylik) rioya qilingan holda o‘tkazildi.

NATIJALAR (Results)

O‘tkazilgan psixologik tahlil natijasida harbiy akademik litseylar o‘quvchilarining refleksiv rivojlanishi quyidagi uch asosiy komponentda namoyon bo‘lishi aniqlandi:

Intellektual refleksiya (o‘z fikrlash jarayonini tahlil qilish)

Mantiqiy masalalar yechimi natijalariga ko‘ra, o‘quvchilarning 42% yuqori, 38% o‘rta va 20% past darajadagi intellektual refleksiyaga ega. Yuqori darajadagi o‘quvchilar (n=31) masalalarni yechishda o‘z fikrlash bosqichlarini aniq tahlil qila oldilar, xatolarni mustaqil aniqladilar va turli yechim strategiyalarini taqqosladilar. O‘rta darajadagi o‘quvchilar (n=29) masalalarni yechgandan so‘ng qisman tahlil qilish qobiliyatiga ega bo‘lsa, past darajadagilar (n=15) o‘z fikrlash jarayonini tahlil qilishda jiddiy qiyinchiliklarga duch keldilar.

Mantiqiy masalalar bo‘yicha intellektual refleksiya ko‘rsatkichlari

Daraja	O‘quvchilar soni	Foiz (%)	Asosiy xususiyatlar
Yuqori	31	42%	Fikrlash bosqichlarini aniq tahlil qilish, xatolarni mustaqil aniqlash
O‘rta	29	38%	Qisman tahlil qilish, tashqi yordamga muhtojlik

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026

Daraja	O‘quvchilar soni	Foiz (%)	Asosiy xususiyatlar
Past	15	20%	Fikrlash jarayonini tahlil qila olmaslik

Emotsional refleksiya (o‘z hissiy holatini anglash)

Lyusher testi natijalariga ko‘ra, o‘quvchilarning 48% (n=36) da emotsional refleksiyaning yuqori darajasi qayd etildi – ular o‘z kayfiyati, his-tuyg‘ulari va ularning sabablarini aniq ifodalay oldilar. O‘quvchilarning 35% (n=26) o‘rta darajadagi emotsional refleksiyaga ega – ular o‘z hissiy holatlarini qisman anglaydilar, biroq ularni tahlil qilishda qiyinchilik chekadilar. Qolgan 17% (n=13) past darajadagi emotsional refleksiyaga ega – ular o‘z his-tuyg‘ularini nomlash va ularning kelib chiqish sabablarini tushuntirishda jiddiy muammolarga duch keladilar.

Lyusher testida qayd etilgan eng ko‘p uchraydigan rang tanlovlari: ko‘k (tinchlik va qoniqishga intilish, 65%), yashil (o‘z tasdig‘iga ehtiyoj, 58%), qizil (faollik va ekspressivlik, 52%). Sariq rangni tanlash (optimizm va aloqadorlik) 40% o‘quvchida uchradi. Patologik ranglar (qora, kulrang, jigarrang) nisbatan kam tanlangan (22%), bu o‘quvchilar psixo-emotsional holatining nisbatan barqaror ekanligini ko‘rsatadi.

Shaxsiy refleksiya (o‘z “Men”ini, qadriyatlarini va xatti-harakat motivlarini tahlil qilish)

Ijtimoiy portret tahlili va suhbatlar natijasida quyidagilar aniqlandi:

- O‘quvchilarning 52% (n=39) o‘z kuchli va zaif tomonlarini nisbatan adekvat baholay oladi;
- 68% (n=51) o‘z xatti-harakatlarining motivlarini tushuntira oladi;
- Atigi 35% (n=26) o‘z qadriyatlarini va dunyoqarashini tizimli ravishda tahlil qilishga intiladi;

“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026

- Oilaviy muhit va ijtimoiy kelib chiqish refleksiya darajasiga sezilarli ta’sir ko’rsatadi: intellektual va madaniy jihatdan boy oilalardan kelgan o’quvchilarda (n=28) reflektiv ko’rsatkichlar o’rtacha 40% yuqori.

Pedagogik muloqotning refleksiyaga ta’siri

Kuzatuvlar natijasiga ko’ra, demokratik muloqot uslubiga ega o’qituvchilar qo’l ostida o’qiydigan o’quvchilarning reflektiv rivojlanish darajasi (52% yuqori) avtoritar uslubdagi o’qituvchilar qo’l ostidagilarga (25% yuqori) nisbatan sezilarli darajada yuqori ekanligi aniqlandi. O’qituvchining o’quvchilarni mustaqil fikrlashga, o’z xatolarini tahlil qilishga va turli nuqtai nazarlarni solishtirishga undashi reflektiv rivojlanishning eng muhim omili hisoblanadi.

MUHOKAMA (Discussion)

Tadqiqot natijalari harbiy akademik litseylarda o’quvchilarning reflektiv rivojlanishi murakkab va ko’p omilli jarayon ekanligini ko’rsatadi. Olingan ma’lumotlar Rubinshteyn S.L. (2007) va G’oziyev E.G’. (2010) tomonidan ilgari surilgan nazariy qoidalarni amalda tasdiqlaydi: refleksiya shaxsning o’zini anglashining asosiy mexanizmi bo’lib, u kognitiv, emotsional va shaxsiy komponentlarning birligida namoyon bo’ladi.

Intellektual refleksiya harbiy ta’limda alohida ahamiyatga ega, chunki jangovar vaziyatlarda zudlik bilan to’g’ri qaror qabul qilish zarurati tug’iladi. Quchqorov A. va Ismoilov Sh. (2008) tomonidan tavsiya etilgan mantiqiy masalalar usuli o’quvchilarning intellektual refleksiyasini rivojlantirishda samarali vosita ekanligini ko’rsatdi. Maklakov A.G. (2003) ta’kidlaganidek, muntazam ravishda mantiqiy topshiriqlarni yechish va ularni tahlil qilish orqali o’quvchining metakognitiv qobiliyatlari – ya’ni o’z bilish jarayonlarini boshqarish qobiliyati rivojlanadi.

**“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

Emotsional refleksiya – bu harbiy xizmatchining psixologik barqarorligining asosi. Lyusher testi o‘quvchilarning subyektiv holatini tezkor va ishonchli baholash imkonini beradi. Test natijalari shuni ko‘rsatadiki, o‘quvchilarning aksariyati (ko‘k va yashil ranglarning ustunligi) tinchlik, qoniqish va o‘z tasdig‘iga intiladi, bu esa ularning emotsional sohasining nisbatan barqaror ekanligini ko‘rsatadi. Biroq 35% o‘quvchining o‘rta va 17% ning past darajadagi emotsional refleksiyaga ega ekanligi bu yo‘nalishda maxsus psixokorreksion ishlarni olib borish zarurligini ko‘rsatadi. Nemov R.S. (2005) ta’kidlaganidek, emotsional refleksiyani rivojlantirish uchun treninglar, art-terapiya va psixodrama usullaridan foydalanish samarali.

Shaxsiy refleksiya harbiy litsey o‘quvchisining professional shaxs sifatida shakllanishining asosidir. Krayg B. va Bokum D. (2012) yosh davri psixologiyasiga oid tadqiqotlarida ta’kidlaganidek, 16-18 yosh – bu shaxsning o‘z “Men” konsepsiyasini shakllantirish, dunyoqarash va qadriyatlar tizimini qurishdagi eng muhim bosqich hisoblanadi. Ijtimoiy portret tahlili shuni ko‘rsatdiki, oilaviy muhit va ijtimoiy kelib chiqish o‘quvchilarning refleksiv rivojlanishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Bu esa harbiy litseylarda psixologik xizmatning oila bilan hamkorlik qilish yo‘nalishini kuchaytirish zarurligini ko‘rsatadi.

Pedagogik muloqotning roli alohida e’tiborga loyiqdir. Maxsudova M.A. (2006) va Abramova M. (2003) ning tadqiqotlari shuni tasdiqlaydiki, o‘qituvchining muloqot uslubi bevosita o‘quvchilarning o‘z faoliyatiga munosabatiga, xatolarni tahlil qilishga va mustaqil fikrlashga tayyorligiga ta’sir qiladi. Demokratik muloqot uslubi o‘quvchilarda yuqori refleksiyani shakllantiradi, chunki bunday muhitda xato qilish qo‘rquvi kamayadi va o‘z fikrlarini erkin ifodalash imkoniyati ortadi. Avtoritar muloqot uslubi esa, aksincha, o‘quvchilarning tashqi nazoratga o‘rganib qolishiga va o‘z faoliyatini mustaqil tahlil qilish ko‘nikmasining rivojlanmasligiga olib keladi.

**“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

Amaliy tavsiyalar:

1. Intellektual refleksiyaning rivojlantirish uchun haftalik “Mantiqiy tahlil” mashg‘ulotlarini joriy etish, bunda o‘quvchilar masala yechimlarini juftlik va guruhlarda muhokama qiladilar.
2. Emotsional refleksiyaning rivojlantirish uchun Lyusher testi asosida o‘z holatini kuzatish kundaligini yuritish va “Hissiyotlar maktabi” treninglarini o‘tkazish.
3. Shaxsiy refleksiyaning rivojlantirish uchun “O‘z portretim” va “Mening hayotiy maqsadlarim” kabi reflektiv insholar yozishni joriy etish.
4. O‘qituvchilarning psixologik-pedagogik malakasini oshirish – muloqot uslubini demokratik tamoyillarga asoslash, o‘quvchilarni tanqid qilishda konstruktiv yondashuvlarni qo‘llash.

XULOSA (Conclusion)

Harbiy akademik litseylarda o‘quvchilarning refleksiv rivojlanishi ularning jangovar va ma’naviy-ma’rifiy tayyorgarligi bilan uzviy bog‘liqdir. Psixologik tahlillar shuni ko‘rsatadiki:

1. Refleksiv rivojlanish intellektual, emotsional va shaxsiy refleksiya komponentlarining birligida namoyon bo‘ladi. Ushbu komponentlarning har biri o‘ziga xos psixologik mexanizmlarga asoslangan va alohida rivojlantirish usullarini talab qiladi.
2. Mantiqiy masalalar usuli, Lyusher testi va ijtimoiy portret tahlili refleksiv rivojlanishni diagnostika qilish va tahlil qilishda samarali vositalar hisoblanadi. Ushbu metodlarni kompleks qo‘llash o‘quvchi refleksiyasining to‘liq manzarasini beradi.
3. O‘qituvchi psixologiyasi va pedagogik muloqot uslubi refleksiyani shakllantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Demokratik muloqot uslubi avtoritar uslubga nisbatan o‘quvchilarda yuqori refleksiyani shakllantiradi.

**“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

4. Refleksiv jarayonlarni to‘g‘ri tashkil etish o‘quvchilarda mas‘uliyat hissini oshirishga, o‘z xatti-harakatlari uchun javobgarlikni his qilishga va professional harbiy kadr sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Refleksiv o‘quvchi nafaqat buyruqlarni bajaradi, balki ularning ma‘nosini anglab, vaziyatga mos ravishda optimal qarorlar qabul qiladi.

Kelgusida harbiy akademik litseylarning o‘quv dasturlariga refleksiv rivojlanishning integral modelini joriy etish, shuningdek, o‘qituvchilar va komandirlarning refleksiv kompetensiyalarini oshirish bo‘yicha maxsus treninglar ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

Asosiy adabiyotlar

1. Mayers D. Psixologiya. Nyu-York, 2006.
2. Krayg B., Bokum D. Psixologiya razvitiya. Nyu-York, 2012.
3. G‘oziyev E.G‘. Umumiy psixologiya. Toshkent: O‘qituvchi, 2010.
4. G‘oziyev E.G‘. Ontogenez psixologiyasi. Toshkent: O‘qituvchi, 2010.
5. Ivanov P.I., Zufarova M.E. Umumiy psixologiya. Toshkent: O‘zbekiston Faylasuflari milliy jamiyati, 2008.
6. Quchqorov A., Ismailov Sh. Mantiqiy masalalar. Toshkent, 2008.

Qo‘shimcha adabiyotlar

7. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi – inson manfaatlarini ta‘minlash taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
8. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat‘iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. Toshkent: O‘zbekiston, 2017.

**“ZAMONAVIY TA’LIM VA TILSHUNOSLIK RIVOJI”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

9. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
10. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent: O‘zbekiston, 2016.
11. Abramova M. Prakticheskaya psixologiya. Moskva: Mysl, 2003.
12. Maklakov A.G. Общaya psixologiya. Sankt-Peterburg: Piter, 2003.
13. Maxsudova M.A. Muloqot psixologiyasi. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2006.
14. Nemov R.S. Psixologiya. Moskva: Vlados, 2005.
15. Rogov E.I. Psixologiya. Moskva: Vlados, 2005.
16. Rubinshteyn S.L. Основы общей psixologii. Sankt-Peterburg: Piter, 2007.

O‘quv-uslubiy manbalar

17. Lyusher testi bo‘yicha uslubiy qo‘llanma (Ranglarni tanlash asosida shaxsning funksional holatini aniqlash).
18. Umumiy psixologiya fanidan ishchi o‘quv dasturi. Buxoro davlat universiteti, 2022.
19. Ilmiy tadqiqot metodologiyasi kalendar rejasi. Osiyo xalqaro universiteti, 2025.
20. Maxsus fanlarni o‘qitish metodikasi kalendar rejasi. Osiyo xalqaro universiteti, 2025.

Internet resurslari

21. www.ziyonet.uz
22. www.tdpu.uz
23. www.pedagog.uz
24. www.edu.uz
25. www.psyxology.uz